

Giresun'un Etnik Sosyo-Kültürel Kimliğinin Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme

Rasim BAYRAKTAR*

Received/Geliş: 25.05.2018

Accepted/Kabul: 10.11.2018

Öz

Çalışma, genelinde Doğu Karadeniz, özelinde Giresun'un nüfus hareketlilikleriyle ilgili yapılmış olan akademik ve özgün çalışmalardan hareketle bölgenin etnik-sosyo kültürel kimliğini irdelemektedir. Sosyal hayata ilişkin suç türlerinin tespitine ve nedenlerine ışık tutmaktadır. Var olan suç türlerinin ana nedeninin miras paylaşımı olduğunu ileri sürmektedir. Bu sorunun çözümü için başta aile büyükleri olmak üzere kanaat önderleri ve alanda uzman kişilerin sorumluluk almasına dikkat çekmektedir. Aynı zamanda sorunun çözümünde beşeri ve şeri kaynaklar açısından bölgesel uygulayıcı kuruluşların rol almasını önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Giresun Nüfusu, Sosyo-Kültürel Kimlik, Miras Paylaşımı

An Assessment of the Problems of Giresun's Ethnic Socio-Cultural Identity

The study examines the ethnic-socio-cultural identity of the region on the basis of academic and specific studies of the population of the East Black Sea, in particular Giresun. It sheds light on the detection and causes of crime types related to social life. It argues that the main cause of existing crime types is inheritance sharing. In order to solve this problem, it draws attention to take responsibility, mainly family elders, opinion leaders and experts. At the same time, it encourages regional implementing organizations to take part in the solution of the problem in terms of human and sharia sources.

Key words: Giresun Population, Socio-Cultural Identity, Inheritance Sharing

* Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Din Sosyolojisi Bilim Dalı; el-mek: rbayraktar@hotmail.com; rasim.bayraktar@giresun.edu.tr; orcid.org/0000-0002-7576-8183 (Makale türü: araştırma makalesi)

Giriş

Türkiye’de bölgesel çalışmalarla ilgili kaynaklara bakıldığında hemen her bölgeye dair *coğrafi, tarihi ve ekonomik* sahalarda akademik yayınlar mevcuttur. Fakat *sosyal, kültürel, dinsel, siyasal, suç ve göç* alanlarında yayınların kısıtlı olduğu görülür. Bu durum söz konusu alanlarla ilgili uzmanların az yetiştiğini göstermekle birlikte aynı zamanda ülke veya bölge nüfusumuzun sosyolojik çalışmalara henüz yeterince açık olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda yapılacak bölgesel çalışmalar sosyolojinin etnik, kültür, din ve göç gibi özel alanları açısından önem arz etmektedir. Makalemiz bölgesel nüfus hareketlilikleriyle ilgili yapılmış olan akademik ve özgün çalışmalar çerçevesinde seyrini bulacaktır. Nitekim nüfus hareketliliklerinin tarihsel gelişim süreci dönemsel varlık gösteren kavimlerin etkileşimlerine ışık tutmaktadır. Dolayısıyla günümüze kadar muhafaza edilen bölgesel etnik-sosyo-kültürel kimliğin tanımlanması, sosyal hayata ilişkin sorunlarının tespiti ve çözümlenmesi muhataplar açısından elzemdir.

Çalışmamızın sınırlılığı genelde Doğu Karadeniz, özelde Giresun’un sosyal tarih menşei kapsamında olacaktır. Bölgede varlık gösteren etniklerin kısaca tarihi geçmişleri ve günümüzdeki durumları, zorunlu göç hareketliliği, karşılıklı kültürel etkileşimleri irdelenecektir. Gelişen tarihsel süreçte var olagelen sorunların tespit edilip önlenmesi hususunda çözümleme denemesi yapılmaya çalışılacaktır. Bunun için Giresun’un etnik yapısına kısaca değinmemiz yerinde olacaktır.

Şehrin gerek yerleşim yapılanması gerekse yörede varlık gösteren etniklerin geçmişi ve hâlihazırdaki durumu ya da tarihsel kökenleri tartışılır olmakla birlikte bölgede yaşamın M.Ö. IV. ve V. yüzyıllara dayandığını Türk ve Grek kaynaklarından öğrenmekteyiz. Tarih kaynaklarında haklarında net bir bilgiye sahip olmadığımız bölgenin en eski uygarlıklarından Hurriler, Luviler, Taokhlar, Kaşkalar, Khalibiler, İskitler, Mosklar, Tibaren’ler, Mor’lar, Milet’ler gibi kavimlerin varlığından ve devamında bölgenin son kavimleri olarak Amazonlar, Peçenekler, Kıpçaklar ve Çepniler ‘den söz edilmektedir (Kaçar, 2010, ss.62-64; Öztürk, 2012, ss.313-335; Asan, 1996, ss.7-11; Albayrak, 2003, ss.40-66). Kaynaklar bölgede Çepnilerin varlığının 12. yüzyıldan sonra yoğunlaştığını göstermektedir. Doğu Karadeniz bölgesine yaylalardan, geçitlerden ve Harşit vadisinden inen Oğuz Çepni boyları mevcut olmakla beraber bu havali 1277 yılından sonra Samsun’un doğusundan sahil boyunca takip eden Çepniler, Giresun yörelerine kadar bölgeye akınlar düzenlemiş ve yerleşmişlerdir (Bilgin, 1990, s.104; Kaçar, 2010, s.25). 1302’de bölgede bir takım küçük beylikler kurmuş olan Çepniler 1396 (veya 1397)’da Hacı Emir oğlu Süleyman Bey’in liderliği ile Giresun’u fethetmiş ve akınlarını Trabzon yöresine kadar ulaştırmıştır. Bu süreç, Fatih’in Trabzon’un fethine kadar devam etmiştir. 1461’de Trabzon’u fethetmeye gelen Fatih Sultan Mehmet şehrin güney ve batı yörelerinde Çepnilerin çoğunlukta olduğunu görmüştür (Sümer, 1994, s.269).

1500'lü yıllara gelindiğinde Giresun'daki Müslüman nüfusun hemen hemen tamamına yakını Çepniler oluşturmaktadır. Osmanlı coğrafyacılarından Mehmet Aşık'ın XVI. Yüzyıl sonlarında yazdığı Menaziru'l-Evalim adlı eserinde Trabzon yöresinde yaşayan Türk halkından önemli bir kısmının Çepnilerden meydana geldiği kayıtlıdır. Tahrir defterlerinde de Çepnilerle ilgili önemli kayıtlar mevcuttur. I. Selim devrine ait (1515-1516) bir defterde Çepnilerin yoğun bir şekilde yaşadıkları yer, "Vilayet-i Çepni" ismi ile ayrı bir idari bölge olarak gösterilmiştir. Bu yörenin defterdeki yer adlarından başlıca Giresun, Torul ve Görele arasındaki saha olduğu anlaşılmaktadır (Düzgün, 2003, s.374).

XV. Yüzyılın sonlarından itibaren bölgede idarecilik yapmakta olan Yavuz Sultan Selim'in Türk-İslam bütünlüğünü hissettirmede önemli rolü olmuştur. Yavuz Sultan Selim burada bir cami inşa ettirdiği gibi sivil iskânı da desteklemiş, böylece şehrin fiziki gelişmesine de ön ayak olmuştur. Giresun XVII. Yüzyılda on bir mahallesi, yaklaşık 2000 kişilik nüfusıyla şehirleşme sürecini tamamlamış bir liman kenti durumundadır. Mahallelerin her biri, Cami-i Kebir/Sultan Selim, Kapu Camii/Seyyid Paşa Camii gibi birer cami ve mescit etrafında teşekkül etmiştir (Emecen, 1997, ss.19-24).

Giresun ve civarında güçlenen Çepniler, XIX. Yüzyıla kadar geçirdiği tarih sürecinde Trabzon Sancağının hemen her tarafına, Rize'nin batı kesimlerine ve hatta Batum'a kadar ulaştıkları bilinmektedir. Çepniler bölgede yerel halkla etkileşim içinde gelişim göstermişlerdir. Günümüzde Doğu Karadeniz'in hemen her yerleşim yerinde homojen Çepni kültürü hâkimdir. Doğu Karadeniz'in dışında Gümüşhane, Bayburt, Sivas, Amasya, Tokat ve Çorum yörelerinin yerel halkının önemli bir kısmı Çepnilerin torunlarıdır. Bunun yansısı Çepniler Kastamonu, Bolu, Konya, Kayseri, Akşehir, Ankara, Beyşehir ve Afyon çevrelerinde de varlıkları bilirse de günümüzde yoğun olarak Trabzon-Şalpazarı ve Giresun çevresi ve Balıkesir'de* bulunmaktadırlar (Kaçar, 2010, ss.44-46).

Özetle, eski kavimlerin yerleşim yeri olan bölgenin son kavmi Çepnilerdir. İdari yapılanmada, şehirleşmede etkin olan Çepniler, bölgenin yerel halklarıyla uyumsuzluk süreci

* Karadeniz bölgesi dışında Balıkesir ve civarında da Çepni yerleşimiyle karşılaşırız. Balıkesir'de kurulan Karasi Beyliği bir Türkmen Beyliği olup bunlarda Danişmend Gazi'nin torunlarıdır. Dolayısıyla Karasi Beyle gelen Türkmenlerin içinde Çepnilerin de olduğunu söyleyebiliriz. Karesi Beyliği de Selçuklu'ya değil Moğol İlhanlı Devletine bağlıdır. 1530'da Balıkesir ve çevresinde 4 Çepni köyü bulunmaktadır: Savaştepe, Edremit, Temrezler, ve Edincik. Aynı zamanlarda Bursa'da Kite, Tuzla ve Göynük kazalarına bağlı üç köy, Sivas-Tokat yöresinde de Çepniler bulunmaktaydı. Kanuni döneminde ise Halep Türkmenleri arasında üç kola ayrılmış bir Çepni oymağı vardı. Yine Kanuni döneminde Doğu Anadolu ve Irak'taki kalelerde gönüllü hizmet eden Çepniler vardır. Hatta bunlardan bazıları İran'la yapılan savaşta Erciş kalesini düşmana teslim ettikleri için Van, Erciş, Ahlat ve Bitlis kalelerindeki Çepniler buralardan çıkarılmıştı. Adana-Sarıçam, Konya bozkırlarında, Ankara Koçhisar ve Hamit sancaklarında da Çepniler bulunmaktadır. Bkz. Kaçar, *Çepnilerde Dini ve Sosyal -Kültürel Hayat (Giresun Örneği)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi SBE İlahiyat Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı, (Danışman: Zeki Arslantürk), İstanbul-2010.

geçirmemişlerdir. Bölgeye münhasır sosyo-kültürel bir etkileşim süreci geçirmiş ve bölge nüfusunu korumuşlardır.

Kafkas Göçleri

Tarihsel süreçte bölgenin nüfus hareketlerine bakıldığında, Osmanlı'nın son dönemi ve Cumhuriyet Türkiye'sinin kuruluş öncesinde yaşanan savaşlar, bölgesel göçlere neden olmuştur. Gerek yazılı gerekse şifahi hafızalarda bölgenin (Doğu Karadeniz) sahil kesiminde yaşayan ve büyük çoğunluğu denizcilikle uğraşanların, (Çarlık Rusya'sı döneminde) yelkenli gemilerle karşı sahilde sıralanan Poti, Sohum, Soçi hatta Kırım'a kadar uzanan yolculuklar yaptıkları bilinmektedir. 1878 öncesinde Osmanlı devletinin önemli bir kenti olan Batum, bu dönemde Doğu Karadeniz'in başta gelen ticaret merkezlerinden biridir. Her iki sahil kesimin uğrak yeri olan Batum'un 1877-78 Osmanlı-Rus savaşı sonucunda imzalanan Ayestefanos ve Berlin Anlaşmaları ile Ruslara bırakılması, Doğu Karadeniz'i, gerek nüfus popülasyonu gerekse ekonomik denge açısından olumsuz yönde etkilemiştir.

93 harbi döneminde Rusların Kırım ve Kafkaslarda stratejik Hıristiyanlaştırma politikası uygulaması kaybedilen topraklarda nüfusu olumsuz etkilemiştir. Bilhassa Müslüman nüfusun yoğun olduğu Kırım'ın sahil kesimi ve Kafkasların Kuzey ve Güney sınırlarında (Borçalı-Tiflis ve Batum-Ahıska çevrelerinde) Hıristiyanlaştırma politikası adı altında yöre halkının (Müslümanların) büyük vergilere tabi tutulması, Rus ve Ermeni nüfuzunun güçlendirilmesi şeklindeki uygulamalar Kırım ve Kafkaslardaki Müslüman halkın Osmanlı Topraklarına göçünü zorunlu kılmıştır (İpek, 2006, ss.31-39).

On binlerce ifade edilen kitlesel göçler bilhassa 1878-1882 yıllarında yoğunluk göstermiştir. Bunun sebebi yapılan Ayastefanos Anlaşmasınının 21. maddesine göre *Rusya'ya bırakılan bölgelerin halkına buldukları yerde kalmak veya göç etmek hususunda üç sene serbestlik tanınmış olma* hakkıdır (Celaleddin Paşa, 1983, s.372). Bundan dolayı Rusya 1890 yılına kadar göçleri serbest bırakmış ve toplu göçler Osmanlı Devleti'nin Rusya nezdinde resmi girişimleriyle mümkün olmuştur. Kafkasların hemen her bölgesinden kitlesel göçlerin yaşandığı bu dönemde deniz ve kara yoluyla gelen göçmenler Anadolu'nun her bölgesine iskân edilmişlerdir. Göçler esnasında göçmenleri ilk karşılayan bölge (yol-güzergah gereği) Doğu Karadeniz'in sahil kentleridir. Göçmenler, gemilerle sahil kentlere taşındığından Rize, Trabzon, Giresun, Ordu, Samsun ve Sinop'un merkez ve köylerine yarı iskân yarı serbest şekilde yerleşmişlerdir (Demirel, 2009, ss.317-340). 40 yıl süren bu süreç toplumsal hafızada "I. Kaçak Dönemi" olarak bilinmektedir.

Bu göçler sürecinde Mayıs 1879 tarihinde Batum Çürüksu göçmenlerinden 700 hane Trabzon vilayetine bir kısmı da Hopa ve Pazar kazalarına iskân edilmişlerdir. Aynı yıl içinde Trabzon şehir merkezine gelen göç kafilesi geçici olarak Akçaabat nahiyesinin Suva (Akyazı)

köyüne yerleştirilmiş ve daha sonra da Ordu'ya gönderilmiştir. Müteakip tarihlerde 1 Temmuz 1886 tarihinde Ordu kazası dâhilinde toplam 1034 hanede 4254 nüfus Batum Çürüksu Gürcü göçmeni iskân edilmiştir. Bunlardan, Ordu kazasına 393 hanede 1575 nüfus, Perşembe nahiyesine 224 hanede 932 nüfus, Ulubey nahiyesine 67 hanede 355 nüfus, Habsemena'ya 119 hanede 932 nüfus, Balaman'a 231 hanede 875 nüfus yerleştirilmiştir (Erkan, 1996, ss.196-197).

Batum göçmenlerinden 62 hane ise Giresun'un Piraziz ilçesinde Tepeveren, Cindi ve Elmalı köylerine iskân edilmişlerdir. Yine 1894 de bir başka 30 hanelik kabile Piraziz'in Karaağaç, Armutçukuru ve Bozat köylerinde iskân edilmiştir (Demirel, 2009, ss.317-340).

Kaynaklarda yerleşim yerleri olarak görülen Piraziz ilçesine bağlı köylerdeki göçmen ailelerin zamanla adı geçen bu köylerden çevre köylere göç ettikleri ve günümüzde Bulancak ilçesine bağlı Tepeören, Tepeköy, Yeniköy, Damudere, Tokmeden, Küçükdere, Hacet, Yayıklık, Karaağaç, Yeşiltepe ve Kayabaşı köylerine yerleştikleri müşahede edilmiştir (Bayraktar, tsz, ss.572-587).

Mübadil Göçmenler

Müteakip tarihte bölgede önemli nüfus hareketliliği Kurtuluş Savaşından hemen sonra Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan arasında yapılan nüfus mübadelesi antlaşması sonucu yaşanmıştır. Antlaşmaya göre Türkiye'deki Rumlarla Yunanistan'daki Türkler takas edilmiştir. Bilindiği üzere Lozan'da 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan "Türk-Yunan Nüfus Mübadelesine İlişkin Sözleşme"* , yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin oluşumundaki sürecinin de önemli bir halkasıdır. Bu sözleşme İstanbul dışında oturan Türkiye topraklarında yerleşmiş Rum-Ortodoks Türk vatandaşları ile Batı-Trakya dışında Yunanistan topraklarında meskûn Müslüman Yunan vatandaşlarının 1 Mayıs 1923'ten itibaren karşılıklı ve zorunlu olarak değişimini içermekteydi. Bu uygulama ile Osmanlı Devleti'nde birçok defa Avrupalı devletlerin mübadelesine uğrayan azınlıklar sorunu eski etkisini yitirecek ve Yunanistan'dan Türkiye'ye gelecek olan Türklerle, Türkiye içindeki halkın yoğun biçimde türdeşleşmesi sağlanacaktı (Arı, 1995, s.1).

Bu amaçla 8 Ekim 1923'te 368 nolu kanunla mübadillerin sevk ve iskânlarının etkin bir biçimde yapılması amacıyla Mübadele-İmar ve İskân Vekâleti kurulmuştur. Mübadillerin nakil, iskân ve iaşeleri ile ilgili (kabul edilecek göçmen ve mültecileri yerleştirmek ve iskân mıntıklarının imarı gibi) konular bu İskân Vekâletinin yükümlülüğüne verilmiştir (Balcı, 2009,

* Bu Sözleşme, 18 Ekim 1912 tarihinden itibaren göç eden ve göç etmesi gereken gerçek ve tüzel kişileri kapsamaktaydı. Mübadillerin mülkiyet haklarına ve alacaklarına zarar verilmeyecekti. Zanlı veya suç keskinleşmiş olup, mübadele kapsama giren kişiler, göçmenin gideceği ülkenin makamına teslim edileceklerdi. Göçmenler gittikleri ülkenin vatandaşlığına geçecekler ve her hangi bir vergi ödemeksizin taşınabilir her türlü mallarını beraberinde getirebileceklerdi. Aynı zamanda cami, tekke, medrese, kilise, manastır, mektep, dernek ve birlik gibi tüzel kişiler ve sair kurumların personellerini de kapsamak üzere, kendi topluluklarının taşınır mallarını serbestçe götürmeye hak kazanmışlardı.

ss.76-85). Vekâletin ilk işi gelecek olan mübadillerin yerleşim mntıklarının tespiti idi. Bu iskân mntıklarından biri de Sinop, Samsun, Ordu, Giresun, Gümüşhane, Trabzon, Amasya, Çorum ve Tokat'tan oluşan birinci iskân bölgesiydi (İpek, 2000, s.30).

Mübadele Sözleşmesi ve Protokolü sonucu Giresun'dan 623 ve Şebinkarahisar'dan 5.879 Rum mübadeleye tabi tutulmuştur. Şebinkarahisar'a Rumların sevkinden evvel mübadil iskânına başlanmıştır. Mayıs 1924'te Şebinkarahisar'a sevk olunan 1150 mübadilin açıkta kalmaması için, vilayette bulunan Rumların iki hanesinin bir haneye nakledilmesiyle bu problem geçici olarak çözüme kavuşturulmuştur (Balcı, 2009, ss.76-85).

Bu süreçte Giresun'a yerleştirilecek mübadiller Samsun limanı yoluyla Giresun'a gelmişlerdir. 25 Ağustos 1924'e kadar Samsun'a Drama, Kavala, Selanik, Kayalar ve köylerinden gelen yaklaşık 59 bin göçmenden 748'i Giresun'a ve 8.788'i Şebinkarahisar'a sevk edilmiştir. Merkeze bağlı Bulancak'a Kayalar (Karaağaç, Pomak, Çalıcılar köylerinden), Selanik, Yenişehir, Siroz, Vodine, Serfine, Yugoslav, Kırım, Trabzon, Erzincan ve Bayburt mübadil ve mültecisi olmak üzere 100 haneye 361, Piraziz'e bağlı Tepeköy'e Kayalar'ın Çalıcılar köyüne mensup mübadillerden 32 haneye 129, Keşap'ın Kuşkaya köyüne Kayalar mübadillerinden 12 haneye 51, Görele'ye 1924'te bir haneye dokuz, 1926'da beş Selanik mübadili, 1927'de iki ve 1929 yılında ise üç Bulgaristan mültecisi iskân edilmiştir (İpek, 2000, ss.78-79).

1925 yılında Şebinkarahisar, Alucra, Suşehri, Koyulhisar ve Mesudiye kazalarından oluşan 131.190 nüfuslu bir vilayetti. Vilayetteki göçmen sayısı Ağustos 1924'e kadar 8.788'e ulaşmış ve bu göçmenlerin 5.617'si 1.425 hanede iskân muamelesi görmüştür. Bu mübadillere 1.515 ev ve 58.450 dönüm tarla verilmiştir (İpek, 2000, s.81).*

Tablo-1: Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü'nün kayıtlarına göre Giresun ve Şebinkarahisar'a iskan olunan mübadillerin sayısı şu şekildedir (Balcı, 2009, ss.76-85):

Yıl	1922	1924	1925	1928	Toplam
Giresun	10	516	70	27	623
Şebinkarahisar	-	5779	-	100	5879

Özetle buraya kadar bölgenin demografik yapısını değerlendirecek olursak; Giresun'un nüfus popülasyonunun büyük çoğunluğu Türkler olmak üzere Müslüman Rumlar, Müslüman Kafkas Halkları-Türkler-Gürcüler ve Müslüman Türk Mübadillerinden oluştuğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bugün bölgede etnik-yöresel dil ağzının korunması (Türkçe, Rumca, Gürcüce) ve

* Giresun merkeze bağlı nahiyelere yerleştirilen mübadillere mesken, dükkân ve bahçe gibi taşınmaz mallar tahsis edilmiştir. Bulancak'ın Pazarsuyu, İhsaniye, Şemseddin, Acarlı, Sümeköyü, Mağdala, İcilli, İnece, Şeyhmusa, Sasu ile Piraziz'in Alidede ve Keşap'ın Kuşkaya köylerinde mübadillere 81 ahşap ev, altı dolma ev, bir akar-hane, dokuz kargir dükkân, 10 ahşap dükkân, üç fırın, 2.345 kantarlık fındık bahçesi, 523 dönüm (71 hektar) tarla, 699 dönüm bahçe yeri, beş serander, 13 dönüm kışlak, 25 dönüm tarla ve orman, 40 dönüm tarla, çayır ve çayırık dağıtılmıştır. Gelen mübadillerin tamamı 1926 yılı itibarıyla nüfusa kaydedilmiştir. İpek, *Mübadele ve Samsun*, s.78.

kültürel sahalarda (çalğı aletleri, eğlence ve espri anlayışları, yöresel giyim ve yemekleri vs.) ritüellerin yaşanması bölgeye has Karadeniz kimliğinin en açık delili olsa gerek.

Etnik Sosyo-Kültürel Kimliğin Sorunları

Bilindiği üzere Cumhuriyet Türkiye'sinin ilk kuruluş yıllarında 21 Haziran 1934 Soyadı kanununa istinaden yapılan ilk uygulamalar; ailevi köken bağlarından ziyade yeni bir vatandaş profilini ortaya koymayı ve yeni bir kimlik oluşturmayı hedeflemiştir. Bu süreçte birçok aile kendi öz lakaplarını terk ederek farklı soyadları almış olsa da büyük çoğunluk kendi soy ve sülale kimliğinden kopamamıştır. Kendi soy-sülale, dil, din kimliğini hafızalarda, hikâyelerde, anlatılarda korumuştur. Nitekim konuyla ilgili yapılan yakın dönem çalışmalar da bizi aile ve sülalelerin tarihi geçmişi açısından daha eski ve sağlam kaynaklara götürmüştür. Şöyle ki:

Konuya ilişkin XV. ve XVI. asra ait tahrir kayıtları, XVII.-XVIII. yüzyıla ait ahkâm, avariz, cizye defterleri, şer'iyye sicilleri, vakıf kayıtları ve XIX. yüzyıl nüfus defterleri kayıtlarının günümüz alfabesine aktarılması, bize, bölgesel sosyal tarihle ilgili ayrıntılı bilgi vermektedir. Giresun ile ilgili sayımları ihtiva eden Başbakanlık Osmanlı Arşivinde NFS.d.01131 numara ile kayıtlı Giresun kazası Müslim (Türk), 01133 numara ile kayıtlı Giresun kazası gayrimüslim, 01066 numara ile kayıtlı Kırık Müslim (Türk) ve 01068 numara ile kayıtlı Kırık gayrimüslim defterinde yer alan 1835 tarihli nüfus bilgilerinin günümüz Türkçesine çevrilerek bağımsız bir kitap haline getirilmesi bize 1835-1845 yılları arasında Giresun *ait idari ve sosyal açıdan hane reisleri, ailenin sosyal statüsü, askerlik durumu, ailelerin nereden geldikleri, nereye gittikleri, akrabaları, yaşları, ailenin sosyal statüsü, eşkali* gibi tarihi bilgileri ortaya koymuştur (Emecen, Yüksel, 2015, ss.9-10).*

Giresun merkezi başta olmak üzere ilçelerini de kapsayan akademik ve özgün çalışmalar Giresun ve çevresinin nüfus yapısını ayrıntılı bir şekilde irdelemektedir. Yukarıda sözü geçen arşiv kayıtları ışığında yapılan Feridun Emecen ve Ayhan Yüksel'in Giresun Kazası Nüfus Defteri (1251/1835) başlıklı özgün çalışması, Giresun merkez ve civarında mahalle-mahalle, köy-köy yerli Türk, yerli Rum, Göçmen Gürcü ve Mübadil Türk sülalelerinin sayısal ve mekânsal varlıklarını ortaya koymaktadır. Sülale tabloları büyük yer tutacağından çalışmamızın kapsamını göz önünde bulundurarak burada sülale tablo veri paylaşımını uygun bulmadık. Çalışmanın içeriğinde Türk nüfus, Rum Nüfus, Göçmen ve Mübadil Nüfusla ilgili ayrıntılı bilgi verilmektedir.

Fakat yukarıda sözü edilen çalışmalardan hareketle bölgede muhafaza edilen etnik sosyo-kültürel kimliğin sorunlarının tespitine ilişkin sosyolojik çalışmalarda eksikler vardır. Bu durum

* Ayrıca Giresun'un ilçelerine ait Nüfus Defteri Çalışmalarına bkz: Ayhan Yüksel-Sezai Balcı, *Harşit Nahiyesi Nüfus Defteri (1251/1835)*, Arı-Sanat Yay., İstanbul 2015, s. 34-43; Ayhan Yüksel, *Keşap Kazası Nüfus Defteri (1251/1835)*, Arı Sanat Yay, İstanbul 2013, s. 25-34; Feridun Emecen-Ayhan Yüksel, *Görelle Kazası Nüfus Defteri (1251/1835)*, Serander Yay. Trabzon, 2015.

araştırmacılara Giresun'un yerleşik sülale yapısının kuşaklara göre incelenmesine, var olan sorunların ortaya konulmasına, hatta cinsiyetlere göre irdelenmesine imkân tanımaktadır.

Nitekim yakın tarihimizde Giresun'un sosyo-kültürel-dini yapısına ilişkin yapılan bağımsız akademik çalışmalarda gerek aynı sülaleye ait kuşaklar açısından gerekse kadın-erkek açısından sülalelerde soy-sopun önemsendiği tespit edilmiştir. 2008 yılında yapılan *Din ve Kültürel Değerlerin Taşıyıcısı Olarak Üç Nesil (Giresun Örneği)** başlıklı doktora çalışması Giresun il merkezinde ikamet edip, doğma-büyüme Giresunlu olan 18 yaş üstü bireyleri kapsamaktadır. Bireylerin üç nesle taksim edilerek (1. Nesil: Büyük Anne-Büyük Baba; 2. Nesil: Oğul-Kız (Baba-Anne); 3. Nesil: Torun) yapılan çalışmada nesillerin dini ve kültürel değerlere yönelik tutumları incelenmiştir (Bakırcı, 2010).

Bu bağlamda sözü geçen çalışmada kuşakların önemsendiği değerler açısından kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevapların tablo verilerine göz atmamız yerinde olacaktır.

Tablo-2: Nesillerin eş seçiminde evlenecek kişinin soy-sop sahibi olmasına yönelik tutumu				
Sizce eş seçiminde evlenecek kişinin soy-sop sahibi olması önemli midir?				
Nesil	sayı ve yüzde	önemlidir	önemli değildir	Toplam
1.Nesil	S	113	50	163
	%	69.3	30.7	100.0
2.Nesil	S	155	49	204
	%	76.0	24.0	100.0
3.Nesil	S	119	47	166
	%	71.7	28.3	100.0
Toplam	S	387	146	533
	%	72.6	27.4	100.0

Tabloda, 1. nesilde 'soy-sop önemlidir' diyenlerin oranı %69,3'tür. 2. nesilde 'soy-sop önemlidir' diyenlerin oranı %76,0'dır. 3. nesilde 'soy-sop önemlidir' diyenlerin oranı %71,7'dir. Oranların aritmetik ortalaması ise 72,6'dır. Tablo verilerinde soy-sopun korunması her kuşak açısından önemsenmektedir. Cinsiyetlerin (kadın-erkek) yaklaşımında da soy-sop-sülalenin önemsenmesi kuşaklarla paralellik arz etmektedir.

* Mustafa Bakırcı, *Din ve Kültürel Değerlerin Taşıyıcısı Olarak Üç Nesil (Giresun Örneği)*, (yayınlanmamış doktora tezi), M.Ü. SBE İlahiyat Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı, (Danışman: Yünni Sezen), İstanbul 2010. Bu çalışma 2008 yılı Ocak-Haziran ayları arasında evrenden "kolay ulaşılabılır durum örnekleme" yöntemiyle elde edilen bilgi ve verilere dayanmaktadır. Toplamda 62 mülakat 578 anket uygulaması yapılmıştır. Bu yönüyle çalışmada nitel ve nicel veri toplama teknikleri birlikte kullanılmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle, başta nesil (yaş grubu) olmak üzere, cinsiyet, eğitim, ekonomik, medeni, siyasi durum ve öznel dindarlık algısı gibi bağımsız değişkenler esas alınarak dini ve kültürel değerlere yönelik tutum ve tutumlara yönelik değişim incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın bütün hipotezleri "nesil" yani "yaş grupları" üzerine kurulmuştur.

Tablo-3: Eş seçiminde evlenecek kişinin soy-sop sahibi olmasına yönelik kadın-erkek tutumu				
Sizce, eş seçiminde evlenecek kişinin soy-sop sahibi olması önemli midir?				
Cinsiyet	sayı ve yüzde	önemlidir	önemli değildir	Toplam
Erkek	S	187	76	263
	%	71.1	28.9	100.0
Kadın	S	200	70	270
	%	74.1	25.9	100.0
Toplam	S	387	146	533
	%	72.6	27.4	100.0

Tabloda erkeklerde ‘soy-sop önemlidir’ diyenlerin oranı %71,1’dir. Kadınlarda ‘soy-sop önemlidir’ diyenlerin oranı %74,1’dir. Oranların aritmetik ortalaması ise %72,6’dır. Tablo verilerinde soy-sopun korunması kadın-erkek açısından da önemsenmektedir.

Tablo verilerinde Giresun’da her kuşağa ait birey için evlenecek kişinin ailesinin ve sülalesinin önemli olduğu, mutlaka araştırılması gerektiği yönünde belirgin bir tutum sergiledikleri ve bu tutumun yeni nesillere aktarılması yönünde kanaat belirttikleri görülmüştür. Gerek kuşakların gerekse cinsiyetlerin soy-sop yaklaşımında paralellik-hemfikirlik söz konusudur. Bu durum Giresun’un sosyal tarihi açısından geçmişten-günümüze değin *soy*, (*dil*, *din*), *yurt*, *miras* değerlerine yaklaşımını göstermektedir. Yapılan çalışmalarda kuşaklar ve cinsiyetler arasında soy-sop-sülalenin önemsenmesine rağmen kuşaklar arasında iletişimin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Kuşaklar, *nesiller arasında iletişim nasıldır?* sorusuna olumlu bir yanıt vermemişlerdir:

Tablo-4: Nesiller arasındaki iletişimle ilgili nesillerin kanaati				
Yöremizde, nesiller arasında yeterli iletişim yoktur				
Nesil	sayı ve yüzde	katılıyorum	katılmıyorum	Toplam
1.Nesil	S	118	46	164
	%	72.0	28.0	100.0
2.Nesil	S	165	39	204
	%	80.9	19.1	100.0
3.Nesil	S	130	36	166
	%	78.3	21.7	100.0
Toplam	S	413	121	534
	%	77.3	22.7	100.0

Tabloda, kuşaklar *yöremizde nesiller arasında yeterli iletişim yoktur* sorusunu *katılıyorum* şeklinde cevap vermiştir. 1. neslin oranı %72.0, 2. neslin oranı %80.9, 3. neslin oranı %78.3’tür. Verilerde aritmetik ortalama ise %77.3 şeklindedir. Veriler kuşaklar arasında yeterli iletişimin olmadığını (zayıflığını) göstermektedir.

Tablo-5: Nesiller arasındaki uyumsuzluk ve çatışmalarla ilgili kanaat				
Yöremizde, nesiller arasında uyumsuzluk ve çatışmalar artmıştır				
Nesil	sayı ve yüzde	katılıyorum	katılmıyorum	Toplam
1.Nesil	S	114	51	165
	%	69.1	30.9	100.0
2.Nesil	S	131	74	205
	%	63.9	36.1	100.0
3.Nesil	S	114	52	166
	%	68.7	31.3	100.0
Toplam	S	359	177	536
	%	67.0	33.0	100.0

Tabloda kuşaklar *yöremizde nesiller arasında uyumsuzluk ve çatışmalar artmıştır* sorusunu *katılıyorum* şeklinde cevap vermiştir. 1. neslin oranı %69.1, 2. neslin oranı 63.9, 3. neslin oranı 68.7'dir. Aritmetik ortalama ise %67.0 şeklindedir. Veriler kuşakların büyük çoğunluğunda *iletişimde uyumsuzluk ve çatışmanın olduğunu* ortaya koymaktadır.

Tablo verileri kuşaklar arasında *yeterli iletişimin zayıflığı, uyumsuzluk ve çatışmanın olduğunu* bariz bir şekilde ortaya koymaktadır. *Bu uyumsuzluğun arkasında yatan faktör nedir?* diye sorulduğunda kuşaklar arasında arsa taksiminden kaynaklı miras paylaşımı sorununun olduğu görülmektedir.

Tablo-6: Nesillerin miras paylaşımında kadın-erkek eşitliğine yönelik tutumu				
Miras paylaşımında kadın erkek eşit olmalıdır.				
Nesil	sayı ve yüzde	katılıyorum	katılmıyorum	Toplam
1.Nesil	S	145	19	164
	%	88.4	11.6	100.0
2.Nesil	S	185	21	206
	%	89.8	10.2	100.0
3.Nesil	S	151	16	167
	%	90.4	9.6	100.0
Toplam	S	481	56	537
	%	89.6	10.4	100.0

Kuşaklar *miras paylaşımında kadın-erkek eşit olmalıdır* sorusuna *katılıyorum* şeklinde cevap vermiştir. 1. neslin *katılıyorum* oranı %88,4'dür, 2. neslin *katılıyorum* oranı %89,8'dir, 3. neslin *katılıyorum* oranı %90,4'dür. Verilerin aritmetik ortalama oranı ise %89,6'dır. Veriler, kuşakların miras paylaşımında kadın-erkek eşitliğinden yana olduklarını göstermektedir.

Tablo-7: Miras paylaşımında kadın-erkek eşitliğine yönelik cinsiyet tutumu				
Miras paylaşımında kadın-erkek eşit olmalıdır				
Cinsiyet	sayı ve yüzde	katılıyorum	katılmıyorum	Toplam
Erkek	S	233	33	266
	%	87.6	12.4	100.0
Kadın	S	248	23	271
	%	91.5	8.5	100.0
Toplam	S	481	56	537
	%	89.6	10.4	100.0

Tabloda cinsiyetler *miras paylaşımında kadın erkek eşit olmalıdır* sorusuna *katılıyorum* şeklinde cevap vermiştir. Erkeklerin *katılıyorum* oranı %87,6'dır, kadınların *katılıyorum* oranı %91,5'dir. Verilerin aritmetik ortalama oranı ise %89,6'dır. Cinsiyetler de miras paylaşımı hususunda eşit paylaşımdan yana olduklarını göstermişlerdir.

Gerek kuşakların gerekse cinsiyetlerin miras paylaşımındaki eşitlik hassasiyeti paylaşımında bir haksızlığın olduğunu göstermektedir. Nitekim bu tespit yapılan ikili mülakatlarda da ifade edilmiştir. Kuşaklar ve cinsiyetlerin miras paylaşımındaki eşitlik yaklaşımı, bu eşitliğin yarı-yarıya bir bölüşüm anlamına gelmediği; eşitlikten anlaşılan şeyin daha çok kadınların mirastan mahrum bırakılmamaları ve dışlanmamaları şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda miras paylaşımı hususunda her kuşakta kadınlara karşı bir eşitsizliğin-haksızlığın olduğunu ortaya koymaktadır. Bu da kuşaklar (aileler) arasında iletişimsizliğe, uyumsuzluğa, çatışmaya hatta akrabalık ilişkilerinde büyük şikâyet ve rahatsızlıklara sebebiyet vermektedir.

Söz konusu mevcut iletişimsizlik ve çatışma durumu Giresun'da kuşakların aile bireylerini çeşitli suç türlerine sürüklemiştir. Şöyle ki, 2012-2013 yıllarında *Giresun'da Suç Türlerinin Tespiti ve Suçların Önlenmesinde Uygulayıcı Kuruluşların Önemi* (Bayraktar, 2005, ss.475-485) başlıklı çalışmamızda *miras paylaşımı eşitsizliğinden* doğan çeşitli suç türleri tespit edilmiştir.

Giresun Basınına Yansıyan Suç Türleri

Giresun il ve ilçelerine ait suç türlerinin analizlerinde sadece İl Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma Komutanlığından gelen ve valilik izniyle basına yansıyan haberler üzerinden bir çalışma yaparak işlenen yetişkin suç türlerini tespit etmeye çalıştık. Bu kapsamda 2012 ve 2013 yıllarında Giresun merkez ve ilçelere ait günlük haberler taranarak yapılan analizler sonucu tespit edilen suç türleri tablosu şu şekildedir:

Tablo-8: 2012 yılında Giresun İl Merkezinde ve İlçelere ait Basına Yansıyan Yetişkin Suç Türleri İstatistiği								
İl-İlçeler	Nüfus	Cana Karşı Suç	Mala Karşı Suç	Şahsa Karşı Suç	Hırsızlık	Alkol	Uyuşturucu	Toplam Sayı-Oran-%
Merkez	124.144	22	26	30	25	11	-	114 / 0,09
Bulancak	61.833	15	23	40	13	8	-	99 / 0,16
Espiye	31.794	9	6	5	11	4	2	37 / 0,11
Tirebolu	30.428	9	6	14	6	-	1	36 / 0,11
Görece	29.713	24	18	34	4	3	-	83 / 0,27
Ş.Karahisar	23.193	1	1	3	1	-	-	6 / 0,02
Dereli	20.870	8	1	5	9	1	1	25 / 0,11
Keşap	20.292	22	20	21	7	1	-	71 / 0,34
Yağlıdere	16.833	11	5	12	3	3	-	34 / 0,20
Piraziz	13.587	1	3	3	2	-	-	9 / 0,06
Eynesil	13.399	3	14	20	4	-	-	41 / 0,30
Alucra	9.170	5	4	2	1	-	-	12 / 0,13
Güce	8.354	-	2	1	4	1	-	8 / 0,09

Çamoluk	7.495	4	3	3	-	-	-	10 / 0,13
Çanakçı	6.959	7	-	6	2	2	-	17 / 0,24
D.Kent	6.943	5	8	2	-	-	-	15 / 0,21
Toplam	425.007	146	140	201	92	34	4	617/ 0,14
Aritmetik Ortalama: 617/16 (ilçe sayısı) = 38,5625								

Not: *Yatay satır oranları* ilçelerin nüfus oranına göre işlenen yetişkin suç sayısı ve oranlarını göstermektedir. *Aritmetik ortalama* ise işlenen suçların toplam sayısını ve ilçelere göre dağılımını ifade etmektedir.

Tabloda 2012 yılı içerisinde Giresun merkez ve ilçelerin nüfus oranına göre işlenen yetişkin suçların sayıları ve (on bindelik) oranları verilmiştir. Toplam işlenen suç sayısı 617'dir. İlk etapta nüfus oranına göre Giresun Merkez (114) ve Bulancak (99) ilçesinin suç sayısı yüksek gözükmektedir. İkinci etapta nüfus oranı açısından birbirine çok yakın olmayan Görele (83) ve Keşap (71) ilçelerinde işlenen suç sayısı yüksektir. Nüfus oranları birbirine yakın olan Espiye (37) ve Tirebolu (36) ilçelerinde suç sayısı eşittir. Nüfus oranı bakımından birbirine yakın olan Yağlıdere (34) ile Eynesil (41)'de suç sayısı yüksektir. Dereli (25) nüfus oranına göre suç sayısı yüksek gözükmektedir. Yine nüfus oranlarına göre Çanakçı (17) ve Doğankent (15) suç sayısı yüksek gözükmektedir. Piraziz (9), Alucra (12), Güce (8) ve Çamoluk (10) ilçelerinde suç sayısı düşüktür. En düşük suç sayısı nüfus oranının yüksek olmasına rağmen Şebinkarahisar (6) ilçesidir.

2012 yılında Giresun genelinde nüfus oranına göre en çok işlenen suç sayısı Görele (83) ve Keşap (71) İlçeleridir. İlçeleri arasında nüfus yoğunluğu bakımından yüksek olan Şebinkarahisar'da suç işleme sayısı en düşüktür.

Tablo verileri, işlenen suç türlerinin nedenleri açısından değerlendirildiğinde; işlenen suçların ana kaynağının miras paylaşımı olduğu görülmektedir. Miras paylaşımındaki çözümsüzlüğün bölge nüfusunun her kuşağına sirayet ettiğini ve kuşaklarda girift bir hal aldığı ortadadır. İşlenen suçlar, il merkezi ve Bulancak ilçe nüfus yoğunluğuna göre yüksek gözükse de diğer ilçelerde nüfus yoğunluğuna bakılmaksızın değişiklik arz etmektedir. Bu durum işlenen suçların ilçelerin nüfus yoğunluğu ve dağılımına göre özel bir anlam taşımadığını, sorunun, toplumun tüm *aile, hane ve sülale* birimlerine yayıldığını göstermektedir.

2012 yılında işlenen suç türleri tablo verilerinde olan sayı ve oranların benzer sonuçları 2013 suç türleri verilerinde de görülmektedir. İşlenen suç türlerinin sayı ve oranlar nüfus yoğunluğuna bakılmaksızın değişiklik arz etmektedir.

Tablo-9: 2013 yılında Giresun İl merkezinde ve İlçelere ait Basına Yansıyan Yetişkin Suç Türleri İstatistiği								
İl-İlçeler	Nüfus	Cana Karşı Suç	Mala Karşı Suç	Şahsa Karşı Suç	Hırsızlık	Alkol	Uyuşturucu	Toplam Sayı-Oran-%
Merkez	124.144	14	16	18	5	-	-	53 / 0,04
Bulancak	61.833	-	24	23	2	4	-	53 / 0,08
Espiye	31.794	4	2	6	1	-	3	16 / 0,05
Tirebolu	30.428	-	18	34	1	-	-	53 / 0,17
Görele	29.713	11	25	29	2	3	-	70 / 0,23

Ş.Karahisar	23.193	3	5	3	-	-	-	11 / 0,04
Dereli	20.870	-	5	14	3	2	-	24 / 0,11
Keşap	20.292	9	8	23	8	3	-	51 / 0,25
Yağlıdere	16.833	6	1	5	-	-	-	12 / 0,07
Piraziz	13.587	-	15	6	3	-	1	25 / 0,18
Eynesil	13.399	-	5	17	3	2	3	30 / 0,22
Alucra	9.170	2	-	2	-	-	-	4 / 0,04
Güce	8.354	-	-	8	-	-	-	8 / 0,09
Çamoluk	7.495	4	2	-	-	-	1	7 / 0,09
Çanakçı	6.959	2	-	12	-	-	-	14 / 0,20
D.Kent	6.943	3	1	3	-	1	-	8 / 0,11
Toplam	425.007	58	127	203	29	14	8	439/0,10
Aritmetik Ortalama:439/16=27,4375								

2013 yılı suç tablosunda Giresun'daki genel suç sayısı 439'dur. Bu sayı 2012 yılına göre düşük gözükse de Görele (70) ve Keşap (51) ilçelerinde fazla bir değişiklik görülmemektedir. Giresun merkez (53), Bulancak (53) ve Tirebolu (53) ilçelerinde işlenen suç sayısı birbirine eşittir. Nüfus sayısı bakımından Piraziz ve Eynesil ilçelerinden çok daha yüksek olan Dereli (24) ilçesinde işlenen suç sayısı bu ilçelerdeki (Piraziz ve Eynesil) işlenen suç sayılarına yakındır. Nüfus oranları birbirine yakın olan Piraziz (25) ve Eynesil (30) ilçelerinde işlenen suç sayısı ise eşit yakınlıktadır. Yine nüfus oranına göre Çanakçı ilçesinde suç sayısı yüksek gözükmemektedir. Diğer ilçelerde Espiye (16), Yağlıdere (12), Alucra (4), Güce (8), Çamoluk (7), Doğankent (8) işlenen suç sayıları düşüktür. Yine burada da nüfus oranının yüksek olmasına rağmen en düşük suç sayısı Şebinkarahisar (11)'dir.

2012 yılına (617) göre 2013 (439) yılında Giresun genelinde işlenen suç sayısı düşük görünmektedir. Fakat 2012 suç tablosunda görüldüğü gibi 2013 yılında da nüfus oranına göre en çok işlenen suç sayısı Görele (70) ve Keşap (51) İlçeleridir. Yine 2013 yılında da nüfus oranına göre en düşük suç sayısı Şebinkarahisar (11) ilçesidir.

2013 yılında işlenen suç türleri verilerinin sayı ve oranlarında 2012 yılına göre bir gerileme görünmektedir. Fakat her iki yılda da işlenen suç türlerinin devamlılığı bölgeye ait sosyal bir sorunun varlığını teyit etmektedir. Şüphesiz bu durum bölgede olası aile içi tartışmalara, çatışmalara ve parçalanmalara sebebiyet vereceğinin işaretidir. Bölgede yaşanan miras paylaşımı sorununun çözülmesi sosyal yapının huzuru açısından elzemdir.

Özetle *miras konusu olan arsa taksimi ve gelirin paylaşımı* anlaşmazlığından dolayı tespit edilen suç türleri aşağıdaki şekildedir.

Tablo-10: Tespit Edilen Suç Türleri

Cana Karşı Suç	Arazi ve Miras anlaşmazlığı nedeniyle kasten yaralama
Mala Karşı Suç	Arazi ve Miras anlaşmazlığı nedeniyle ev-bahçe-tarla-mahsul-araca zarar vermek
Şahsa Karşı Suç	Arazi ve Miras anlaşmazlığından kaynaklanan husumet nedeniyle kişi ve hatırasına küfür-hakaret-tehdit etmek
Hırsızlık	Arazi ve Miras anlaşmazlığından kaynaklanan ev, bahçe, tarla, işyeri ve otomobil 'den hırsızlık
Alkol	Alkol nedeniyle küfürlü sözlerle çevreyi rahatsız etmek
Uyuşturucu	Ev, bahçe ve tarlada uyuşturucu (Hint keneviri) bulundurmak

Bu suçların dışında yerel basında “*haneye tecavüz*” ve “*aile içi şiddet*” başlıklı haberler de görülmüştür. Haberin detayında her iki kabahat nedeninin yukarıda belirtilen ilk dört suç türüyle ilişkili olduğu yani arazi ve miras anlaşmazlığından dolayı kişinin evde bulunanlara karşı (babasına, amcasına, hanımına, kardeşine) taşkınlık yaparak şiddet kullandığı tespit edilmiştir.

Ayrıca yine basına yansıyan haberlerde “*kişiyi hürriyetinden alıkoyma*” suçu görülmüştür. Halk arasında *kız kaçırma* olarak bilinen bu tür haberlerin detayına baktığımızda; aileler arasında var olan (veya çıkabilecek) miras paylaşımı sorunundan dolayı birbirini seven gençlerin evlenememeleridir. İfadelerde gençler, ailelerinin anlaşmazlığına tepki olsun ve aynı zamanda evlilik hususunda ailelerin bir araya gelerek kendilerinin evliliğine rıza göstermelerini bekledikleri için böyle bir yola başvurdukları anlaşılmıştır. Bu tür olaylarda her hangi bir *taşkınlık* veya *tecavüz* kabahati görülmediği için işlenen olayın suç türleri içerisinde değerlendirilmesini uygun bulmadık.

Tablolarda görüldüğü gibi Giresun ilinde öne çıkan suç türlerinin büyük çoğunluğunun nedeni, *arazi ve miras anlaşmazlığıdır*. İlin genelinde yaygın olan bu toplumsal vakıa, aile ve sülaleler arasında büyük husumetlerin-anlaşmazlıkların olduğunu göstermektedir. Bu durum bize; **a)** bir taraftan ailelerin arazi ve miras paylaşımı konusunda bilgi eksikliğini gösterirken **b)** diğer taraftan da ilgili resmi ve sivil toplum kurumlarının toplumu bilinçlendirme hususundaki rolünün yetersizliğini öne çıkarmaktadır. Her iki eksikliğin giderilmesi için bölgesel kurum ve kuruluşlara büyük sorumluluk düşmektedir. Bu kurum ve kuruluşlar:

1. Beşeri hukuk kurumları ve hizmet merkezlerinden sulh mahkemeleri, devlet tapu kadastro daireleri, özel hukuk büroları;
2. Asayiş kurumlarından polis ve jandarma birimleri;
3. Eğitim kurumlarında hukuk fakülteleri, ilahiyat fakülteleri;
4. Diyanet hizmet merkezlerinden müftülük irşat büroları, Kur'an kursları, camiler;
5. Bölgesel kanaat önderleri, köklü aile ve sülale büyükleri, yerel cemaatler, yerel sivil toplum kuruluşlarıdır.

Beşeri Hukuk Açısından Çözüm Arayışları

Kuşakların beşeri hukuk çerçevesinde sorunun çözümü için yukarıda sözü geçen kurumlara ilişkin müracaatlarına bakıldığında olumsuz bir tablo ile karşılaşmaktayız. 2012-2016 yıllarında Giresun 2. Sulh Hukuk Mahkemesine miras konusu olan *arsa ortaklığının giderilmesi* için son beş yıl içinde açılmış olan davaların (açılan davalar, devir eden davalar, çözülen ve çözülmeyi bekleyen dosyalar) sayısını tablo şeklinde görmemiz mümkündür.

Tablo-11: T.C Giresun 2. Sulh Mahkemesi 01.01.2012-31.12.2016 tarihleri arasında Miras Konusu Arsa Ortaklığının Giderilmesi İş Cetveli İstatistiği.*					
Sene	Açılan Dava	Önceki Yıldan Devir	Toplam	Çözülen	Çözülmeyi Bekleyen
2012	52	43	95	34	61
2013	40	61	101	38	63
2014	43	63	106	33	73
2015	48	73	121	64	57
2016	49	57	106	42	64
Toplam	232	297	529	211	318

Tabloda son beş yılda açılan davaların sayısı toplamda 529'dur. Bu sayıdan çözüme kavuşturulan dava sayısı toplamda 211'dir. 318 dosya ise tarafların-(muhatapların) bir araya gelmesini beklemektedir. İstatistik veriler çözümsüzlüğün devam etmesi durumunda yakın gelecekte sorunların daha da kör-düğüm haline geleceğini göstermektedir. Bu bağlamda Mirasçılık Belgesi İstemi ile ilgili istatistik verileri de durumun vahametini daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır:

Tablo-12: 01.01.2016-31.12.2016 tarihleri arasında (1 yıl içinde) Giresun 1. ve 2. Sulh Mahkemelerine <i>mirasçılık belgesi istemi</i> müracaatında bulunanların istatistiği.†			
Dava Türü	1. Sulh Mahkemesi	2. Sulh Mahkemesi	Toplam
Mirasçılık Belgesi İstemi	777	778	1555

Tabloda 2016 yılı içinde *mirasçılık belgesi istemi*‡ müracaatında bulunanların toplamı 1555'tir. Bu durum 1. ve 2. neslin üzerlerine düşen miras paylaşımı taksimine çözüm noktasında

* Ek.1, Ek.2.

† Ek.3.

‡Mirasçılık belgesi nedir? Miras bırakanın ölümü ile ardında kimlerin mirasçı olduğunu gösterir belgeye mirasçılık belgesi adı verilir. Mirasçılık belgesinin diğer adı veraset ilamıdır. Mirasçılık belgesinin çıkarılması için tek bir mirasçının dahi başvurusu yeterlidir. 2011 yılından önce *mirasçılık belgesi* sadece sulh hukuk mahkemeleri tarafından verilebiliyorken yapılan bir kanun değişikliği ile noterler de artık mirasçılık belgesi düzenleyebilmektedirler. Ancak mirasçılar arasında yabancı ülkedeyaşayan veya yabancı ülke vatandaşı var ise noterler mirasçılık belgesi düzenlememektedir. Mirasçılık belgesini sadece yasal

yanaşmadığını ve var olan çözümsüzlüğe kayıtsız kaldığını böylece kendi evlatları olan 3. neslin çatışmasına zemin hazırladığını ortaya koymaktadır. Kuşaklar arasında var olan iletişimsizlik, uyumsuzluk ve çatışmayı körüklemektedir.

Tablo verilerinde görülen bu olumsuz durumu açıklığa kavuşturmak için Giresun merkez ve köylerinde yapmış olduğumuz saha çalışmasında kuşaklar arasında mirasla ilgili her hangi bir *yazılı ve resmi vasiyetnamenin** olmadığını gördük. Kuşakların büyük çoğunluğunda *sözlü vasiyetname* iddiasının geçerliliğini müşahede ettik. Çözümsüzlüğün ana nedeninin de sözlü vasiyetnamede bulunan kişilerin (1. nesil; büyük baba-büyük anne) vefat ettiğini, arsa tapularının da halen vefat eden kişilerin üzerinde kaldığını gözlemledik. Bu durum karşısında; mirasçı olan 2. ve bilhassa 3. zümre çözüm için tapu taksimine gittiğinde mirasçı sayısında büyük bir artış olduğundan anlaşmazlıkların patlak verdiğini tespit ettik.

Miras Paylaşımına İlişkin Örnek Anekdotalar

Örnek anekdot-1: Kurtuluş Savaşı Dönemine ait Şifahi Vasiyetname (1919-22'li Yıllar): Karaalioğlu Sülalesi[†]

Hüseyin Karaalioğlu (1. Kuşak)

İbrahim Karaalioğlu – Mustafa Karaalioğlu (2. Kuşak)

Ahmet, Emur, Hüseyin

Mehmet, İzzet, Ali (3. Kuşak)

Başlığa daha güzel bir şekil verebilirsin

Kurtuluş savaşı döneminde Askere giden ve dönemeyen Hüseyin Karaalioğlu Efendinin (1. kuşak) fındık bahçeleri ve tarlaları Hüseyin Efendi'nin eşi vesilesiyle oğulları İbrahim

mirasçılar değil atanmış mirasçılar da talep edebilirler. Bkz.<http://www.tugsanyilmaz.av.tr/miras-hukuku-davalari/miras-davasi-ve-miras-hukuku-avukati-sorular-ve-cevaplari>, erişim tarihi: 29.05.2017.

*Vasiyetname nasıl hazırlanır? Vasiyetnameler *sözlü, el yazılı ve resmi şekilde* olmak üzere 3 türlü hazırlanabilir. *Sözlü vasiyetname*; ancak olağanüstü durumlarda ve başka bir vasiyet düzenleme ihtimalinin olmadığı anlarda hazırlanabilir. Uygulamada örneği neredeyse hiç yoktur. Mirasçı deprem, sel vb. gibi ölüm tehlikesinin yüksek olduğu durumlarda yanında bulunan 2 tanığa sözlü olarak vasiyette bulunur. Daha sonra bu sözlü vasiyet tanıklar tarafından yazıya geçirilir. Tanıklar yazıya geçirdikleri bu sözlü vasiyeti sulh hukuk hâkimine teslim ederler. Bu vasiyetin geçerlik şartlarından bir diğeri de tanıkların okuryazar olmasıdır.

El yazılı vasiyetname; miras bırakan tarafından baştan sonra kendi el yazısıyla yazılan vasiyet türüdür. Bu vasiyet türünün bir mahkemeye sunulma zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak tek şart baştan sonra el yazısı ile yazılması ve tarih atılmasıdır. Bu 2 şarttan biri dahi gerçekleşmez ise vasiyet geçersiz olur.

Resmi vasiyetname; kişinin okuma yazma bilip bilmemesine göre 2 şekilde yapılır. Okuma yazma bilenler tarafından hazırlanan resmi vasiyet notere veya sulh hukuk hâkimliğine sunularak onaylanır. Bu onaylama işlemi tarih belirtilerek yapılmak zorundadır. Bu onayın ardından resmi vasiyet 2 tanık huzurunda tekrar okunur ve tanıkların imzası ile geçerli hale gelir. Okuma yazma bilmeyenlerin vasiyetnamesinde de miras bırakan taleplerin vasiyet memuruna bildirir. Memur bu doğrultuda bir vasiyet hazırlar ve tanıkların önünde miras bırakana okur. Miras bırakanın onaylaması ve memur ile tanıkların imzalaması ile vasiyet geçerli hale gelir. Bkz.<http://www.tugsanyilmaz.av.tr/miras-hukuku-davalari/miras-davasi-ve-miras-hukuku-avukati-sorular-ve-cevaplari>, erişim tarihi: 29.05.2017.

[†] 12.05.2017 Tarihinde Hüseyin Karaalioğlu'nun torunu Ahmet Kılıç ile yapılan mülakat; Giresun merkez İncegeriş Köyü nüfusuna kayıtlı.

Karaalioğlu ve Mustafa Karaalioğlu arasında şifahen taksim edilmiştir. Şifahen taksim edilen vasiyetname yazılı vasiyetnameye dönüştürülmeden söz konusu bahçe ve tarlalar iki kardeş tarafından işlenegelmiştir. İşlenen bu bahçeler 2. kuşak tarafından yine şifahen 3. kuşak varisleri arasında taksim edilmiş olup ve bugün 2. kuşak hayata veda etmiştir. 3. kuşak ise yaş olarak 65-70 üzeri yaş grubundadır. Fakat halen işlenen bahçe ve tarlaların tapusu Hüseyin Karaalioğlu'nun (1. kuşak) adınadır.

Günümüzde bahçe ve tarlalar 3. kuşağın rehberliği (Ahmet, Emur, Hüseyin // Mehmet, İzzet, Ali) ve 4. kuşağın yardımıyla işlenmekte ve hasat sonu elde edilen gelir kendi evlatlarına (4. kuşağa) yine şifahen taksim edilmektedir. Hasat paylaşımında varisler arasında erkeklere-kadınlara farklı paylar verilmekte, tarlaların verimliliği-verimsizliği tartışması yapılmakta; derken itirazlar çoğalmaktadır. İşte bu paylaşım aşamasında anlaşmazlıklar, çatışmalar başlamakta ve paylaşımsız lığa amca, hala, dayı müdahil olmakta. Böylece akraba ilişkilerinde hasımlık-uyumsuzluk körüklenmektedir.

Örnek anekdot-2: Türkiye Cumhuriyeti kuruluş sonrası dönemine ait *sözlü vasiyetname* (1950-60'lı Yıllar): Memişoğlu Sülalesi*

Mehmet Memiş (1. Kuşak)

Salih Memiş - Tahsin Memiş (2. Kuşak)

Hüseyin-Mehmet-Serdar

Halil-Ahmet-Ömer (3. Kuşak)

Mehmet Memiş, (1. kuşak) hayattayken 20 dönüm bahçe ve tarlayı evlatları Salih Memiş-Tahsin Memiş'e (2. kuşak) şifahen taksim etmiştir. Yapılan şifahi taksim, varisler tarafından yazılı vasiyetnameye dönüştürülmeden söz konusu bahçe ve tarlalar işlenegelmiştir. Söz konusu tarlaların tapusu Mehmet Memiş'in (1. kuşak) adınadır. 2. kuşak tarafından vasiyetname yazılı hale getirilmediğinden tapu taksiminde de gidilememektedir.

Günümüzde bahçe ve tarlalar 2. kuşağın rehberliği ve 3. kuşağın yardımıyla işlenmekte ve hasat sonunda gelir yine 2. kuşak tarafından 3. kuşak varisleri (3. Kuşağa Hüseyin, Mehmet, Serdar // Halil, Ahmet, Ömer) arasında şifahen taksim edilmektedir. Hasat paylaşımında varisler arasında erkeklere-kadınlara farklı paylar verilmekte, tarlaların verimliliği-verimsizliği, sen az çalıştın, ben çok çalıştım tartışması yapılmaktadır. Akabinde itirazlar çoğalmakta ve olaya sülaledeki *amca, hala, dayı* müdahil olmaktadır. Akraba ilişkileri kırıcı hal almaktadır.

Her iki örnekte sorunun temelinde sözlü vasiyetnamenin yazılı hale dönüştürülmemesi bulunmaktadır. Dolayısıyla iddia edilen sözlü vasiyetnameler yazılı veya resmi hale dönüştürülmelidir. Varislerin kendi aralarında tarlaların verimliliği-verimsizliğini göz önünde bulundurarak hasat taksimi hususunda mutabık kalmaları gerekmektedir. Erkeklerin ve kadınların

* 15.06.2017 Tarihinde Mehmet Memiş'in torunu S. M. ile yapılan mülakat, Giresun merkez İncegeriş Köyü Nüfusuna kayıtlı

payları, her ailenin özel konumuna göre değerlendirilmeli ve karşılıklı rızaya bağlı bir paylaşımında sebat edilmelidir.

Şeri Fetva Açısında Çözüm Arayışları

Miras paylaşımı sorununun çözümü için muhatapların şeri fetvaya göre çözüm arayışlarına baktığımızda beşeri hukuktaki gibi olumsuz bir tablo ile karşılaşmaktayız. Bunun için il ve ilçelerde faaliyet gösteren Diyanet Fetva bürolarına yapılan müracaatlarda sorulan soruların içeriğini inceledik. Amaç, kuşakları meşgul eden ve gün geçtikçe körüklenen miras/arsa paylaşımı konusunun fetva bürolarına ne kadar yansıdığını tespit etmektir. Fetva sorularıyla ilgili yapılan özgün çalışmalardan hareketle fetva birimlerine yöneltilen soruları yıllara göre ayıklayarak irdelemeye çalıştık.

Öncelikle Giresun İl Müftülüğü Fetva Bürosuna yöneltilen 2008-2012 yıllarına ait tespit edilen soruların analizi ile yapılan özgün çalışmayı inceledik. Akabinde 2013-2015 yıllarına ait fetva defterindeki soruları analiz ettik. Gerek 2008-2012 yıllarına ait, gerekse 2013-2015 yıllarına ait fetva defterlerindeki soru analizinde gündelik hayatla ilgili *boşanma-talak, nikâh-evlilik, mal, düğün takıları, aile ilişkileri, kürtaj, tüp bebek, cinsellik, aldatma, abdest-gusül, namaz, oruç, zekât-fitre, kurban, boşanma-talak, kredi ve faiz* konularında soru sorulduğunu tespit ettik.

Fakat muhatapların gündelik hayatla ilgili sorduğu sorular arasında şeri fetvaya göre miras/arsa taksimi paylaşımına ilişkin sadece bir soru tespit edebildik. Muhatapların günlük hayatla ilgili farklı konularda sorular yöneltirken kendilerini neredeyse her gün meşgul eden *miras/arsa paylaşımının şeri fetvadaki (hukuktaki) yeri nedir?* sorusuna cevap aramadıklarını gördük.

Fetva defterinde gündelik hayatla ilgili farklı konularda sorular sorulurken miras paylaşımı ile ilgili sadece bir soru sorulması şüphesiz muhatapların konuya ilgisizliğinden ziyade; mirası paylaşma isteksizliğinden kaynaklandığını ve mevcut durumun devamından yana olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu mirasla ilgili sorular sorulduğu takdirde paylaşımında çözüm alternatiflerinin her kuşak tarafından bilineceği ortaya çıkacaktır. Bu durum, mirastan faydalanan muhatabın gelir kaybına yol açacağından burada mirasla ilgili sorunun sorulmaması muhatapları açısından bilinçli bir tutumun ifadesidir.

Tablo-13: 2008-2012 yılları arasında Aile İrşat ve Rehberlik Bürosuna Gelen Sorular ve Sıklıkları (Elmacı, tsz, ss.259-265)

Sıra	Soruların ilgili olduğu konular	Soru Sayısı
1	Boşanma-talak	102
2	Nikâh ve evlilik	69
3	Ailedeki diğer fertlerle ilişkilerde yaşanan sorunlar	63
4	Miras/ mal/ düğün takıları	45
5	Aileye ait	34
6	Kürtaj	24
7	Tüp bebek	21

8	Cinsellik	20
9	Aldatma	10
10	Aile içi iletişimle	10
	Toplam	398

Soruların içeriği itikadi ve ameli konular olmak üzere toplamda 398'dir. Miras konusunda sadece 1 soru sorulmuştur: *Mirastan ailem pay vermedi, miras hakkımı almak istersem huzursuzluk çıkacak. Payımı istersem günahkâr olur muyum?*

Tablo-14: 2013-2015 yılları arasında Aile İrşat ve Rehberlik Bürosuna Gelen Sorular ve Sıklıkları

Sıra	Soruların ilgili olduğu konular	Soru Sayısı
1	Abdest-gusül	26
2	Namaz	9
3	Oruç	15
4	Zekat-Fitre	11
5	Kurban	11
6	Cenaze	15
6	Nikah ve Talak	22
7	Kredi ve Faiz	8
8	Gündelik hayat	34
	Toplam	151

Soruların içeriği itikadi ve ameli konular olmak üzere toplam sayısı 151'dir. Miras/arsa paylaşımı hususunda soru sorulmamıştır. Sorular, konularına göre çeşitlilik arz etse de sorular arasında miras paylaşımına dair soru sorulmamıştır. Sorunun çözümüne yönelik bilgi edinme mahiyetinde örneğin *miras-arsa paylaşımının şeri hukuka göre hükmü nedir? Dinimize göre miras paylaşımı nasıl yapılır? Acaba arsa paylaşımında haksızlık mı yaptım?* türünden sorular yöneltilmemiştir.

Soruların içeriği analiz edildiğinde tarafların çözüm arayışı içinde olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Oysa çözüm noktasında gerek Diyanet fetva bürolarında görev yapan uzman kişilerden gerekse ilahiyat fakültelerinde alan (İslam Hukuku) hocalarından şeri fetva-hukuk ile ilgili bilgi almaları mümkündür.

Kanaat Önderleri Açısından Çözüm Arayışları

Miras paylaşımı sorununun çözümü noktasında sülalelerin kanaat önderlerinin gösterecekleri öz-verili yaklaşımları da önem arz etmektedir. Beşeri hukuk ve şeri fetva ilkeleri çerçevesinde çözüm odaklı yaklaşımlar muhatapların bir araya gelmesini sağlayacaktır. Bunun gerçekleşmesi için her kuşağın hayatta olan *büyük baba ve büyük anne veya baba ve anneler* kendi sorumluluklarını hatırlamalı ve kuşakları birleştirici, kucaklayıcı tavır içinde olmalıdırlar. Bilhassa baba ve annelerin (2. kuşak veya nesil) kendi aralarında bir araya gelmeleri ve anlaşmazlıklara çözüm bulmaları gerekir. Kendilerine miras kalan *yazısız-sözlü vasiyetname (arsa, bağ, bahçe, tarla, köy evi gibi)* varlıklarını tespit etmeleri ve taksim hususunda istişarede bulunmaları icap etmektedir. Sözlü vasiyetnameleri yazılı vasiyetname haline dönüştürmenin

yollarını aramaları elzemdir. Bunun için her şeyden önce aile veya sülale içinde konu çerçevesinde birbirlerini dinlemeleri, çözümsüz görünen sorunlarını beşeri hukuk ve şeri fetva uzmanlarına danışmaları gerekmektedir. Aksi takdirde sülale biyografisinde kendilerinin *yazısız vasiyetname kuşakları* olarak hatırlanmalarına ve kısa zaman sonra unutulmalarına sebebiyet vereceklerdir. Aynı zamanda *ilgisiz, sorumsuz, uyumsuz, çözümsüz* bir baba ve anne olarak kendi evlatlarının *parçalanmasına-çatışmasına* zemin hazırlamış olacaktırlar.

Sorunun çözümüne bir başka açıdan açıklık getiren Eyüpoğlu; şiddet eğilimlerine karşı köklü bir çözüm bulunabilmesi için, öncelikle, insanın bildiği şey ile sahip olduğu şey arasında makul-meşru bir denge kurulabilmelidir. Toplum, geleceğin bireylerini yetiştirirken, sadece bilgi sahibi olmanın yollarını değil, bilginin işaret ettiği ve gündelik hayat için zorunlu olan nesnelere meşru bir yolla sahip olmanın yollarını da öğretebilmelidir. Bilgi ile sahip olma arzusu arasındaki tabii dengenin bizi, bilgi sahibi olduğumuz bazı şeylerin bizzat nesnelere de sahip olmaya zorlamadığını bilmemiz/ benimsememiz gerekmektedir. Bu benimseme de bir ihtiyaç anlayışını ifade eder. Toplumumuzun yarınlarını emanet edeceğimiz neslimize tutarlı ve ahlaki bir ihtiyaç anlayışını eğitim kanallarıyla benimsetmezsek, sadece kendini düşünen ama kendini ifade imkânı da bulamayan şaşkın ve bu nedenle oldukça da tehlikeli bir gelecek kaçınılmaz olacaktır. Sahip olduğuyla yetinen, şükreden, kanaat eden ve *bu nimetlere sahip olmayanlara uzattığın yardım ve merhamet eli yap bizleri ya Rab* diye dua eden bir neslin ihtiyaç anlayışını/ felsefesini devletin imkânlarıyla daha çok yeşertelimiz (Eyüpoğlu, 2007, ss.247-273).

Böylece insanları birbirine yaklaştıran birçok bağı yeniden canlandırabiliriz. Bunlar; başta aile/ kan bağı (anne-çocuk...), soy-klan bağı (Akkoyunlular, Karakeçililer...), köy-şehir bağı (Trabzonlu, İstanbullu...), kabile bağı (Seferoğulları, Telliogulları...), milli/etnik bağı (Türk, Arap, Rus...) cinsiyet bağı (kadınlar, erkekler...), yaş bağı (çocuklar, gençler, yetişkinler, yaşlılar), din bağı (Müslüman, Hıristiyan...) biçiminde çoğaltılabilir ki tüm bu bağların üzerinde veya temelinde de bir bağ söz konusudur ve o da *herkesin Adem'in çocukları olması gerçeğidir* (Eyüpoğlu, Perşembe, 2010, ss.113-129).

Sonuç

Yakın tarihimizde gerek akademik alanda gerekse özgün-bağımsız çevrelerde yapılan çalışmalar genelde Doğu-Karadeniz özelde Giresun'un sosyal/etnik kökenine dair toplum yapısını kısmen de olsa ortaya koymuştur. Bölgenin ilk yerleşim tarihi ve bölgede ilk varlık gösteren kavimlerin kim olduğu gibi iddiaların tartışılır-lığı kendi konumunu muhafaza etmekle beraber, bölgede birlikte yaşamı paylaşan kavimlerin, kendilerine has sosyo-kültürel yapılarını koruduklarını söylemek zor olmasa gerek. Bölgede yörenin ilk Türk kavimlerinden sırasıyla Hurriler, Luviler, Taokhlar, Kaşkalar, Khalibler, İskitlerin varlık gösterdiğini; bölgenin ikinci sakinleri ilk Rumlar olarak Mosklar, Tibarenler, Morlar ve Miletlerin de tarihsel süreç içerisinde

burada yaşadıkları söylenebilir. Bölgenin son kavimlerinin Amazonlar, Peçenekler, Kıpçaklar ve Çepnilerin olduğunu söylemek mümkündür.

Geçen yüzyılda çıkan savaşlar nedeniyle yaşanan göçler sürecinde bölgenin demografik yapısında kısmi hareketlilikler yaşansa da zorunlu hareketlilikler bölgenin sosyal yapısını olumsuz yönde etkilememiştir. 93 harbi diye bilinen 1877-78 Rus-Türk savaşı sürecinde Kafkaslarda büyük çoğunluğu Türk soylu olmak üzere önemli bir oranda Müslüman Gürcü azınlığı da bölgeye göç etmiştir. Bölgeye gelen göçmenler, dönemin Muhacir komisyonu tarafından uygun olan yerleşim yerlerine iskân edilmiştir. Göçmenlerin yerleşim yerleri ve demografik popülasyonları gerek resmi kayıtlarda gerekse ilgili akademik ve özgün çalışmalarda ayrıntılı olarak mevcuttur.

Kurtuluş Savaşının akabinde Cumhuriyet Türkiye'sinin kuruluş sürecinde yine aynı şekilde bölgede kısmi göç hareketlilikleri yaşanmıştır. Türkiye-Yunanistan arasında yapılan mübadele sözleşmesi gereği bölgedeki Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler takas edilmiştir. Sözleşme gereği bölgenin bir kısım etnik Rumları Yunanistan'a, Yunanistan'daki bir kısım Türkler de Türkiye'ye zorunlu göçmen olarak iskân edilmiştir. Mübadil Türk göçmenlerin yerleşim yerlerini ve nüfus sayılarını resmi kayıtlarda tespit etmemiz mümkündür.

Bölgenin gelişen demografik yapısında görülen sosyo-kültürel uyumluluk bölgeye has yerel-kültürel kimlik kazandırırken aynı zamanda nüfusunun sülale yapısının da korunmasını sağlamıştır. Yerel ve göçmen nüfus karşılıklı olarak kendi aile geleneklerine sahip çıkmış, soy kimliklerini muhafaza etmişlerdir. Son dönem Osmanlı arşiv defter kayıtlarından hareketle Giresun merkez ve ilçelere ait bağımsız sülale kitap çalışmaları yapılmış ve kütüphanelerde yerini almıştır. Yöreye ait sülale detaylarını F.Emecen, A. Yüksel ve S. Balcı'nın özgün çalışmalarında görmemiz mümkündür.

Soy-sülale ile ilgili çalışmalar bölgede son 15-20 yıldır zihinleri meşgul eden bir gerçeği ortaya çıkarmış; kuşaklar arası *miras/arsa paylaşımı* sorununu ortaya koymuştur. Gerek akademik ve özgün çalışmalar gerekse şahsi gözlemlerimiz kuşaklar arasındaki miras/arsa paylaşımı sorununun aile fertlerini, *iletişimsizliğe, uyumsuzluğa ve çatışmaya* sürüklediğini tespit etmiştir. Bölgede yaşanan ve 2012-2013 yıllarında basına yansıyan suç türlerinin (*cana karşı suç, mala karşı suç, şahsa karşı suç, hırsızlık*) temelinde miras/arsa paylaşımından kaynaklanan uyuşmazlıkların varlığı görülmüştür.

Sözü edilen sorunların temelinde miras-arsa paylaşımı ile ilgili sülalenin ilk kuşağından sirayet edegelen sözlü vasiyetname iddiasının bulunması, bu iddiaların yazılı hale getirilmemesi olması, iddia edilen sözlü vasiyetnamelere konu olan arsa, tapu kayıtlarının halen büyük baba, büyük anne üzerinde (onun adına kayıtlı) olması ve bu sülale büyüklerinin önemli bir kısmının hayata veda etmiş olması gibi sorunlar, mirasçı olan 2. ve 3. kuşakların anlaşmazlıklarına,

çatışmalarına sebebiyet vermektedir. Bilhassa mirasçı paydaşlarından 3. kuşağın sayısında artış olması ve bunun da miras/arsanın daha fazla parçalanması anlamına gelmesi var olan miras paylaşımını daha da düğümlenmektedir.

İki türlü olan *sözlü vasiyetnamelerin* ilki Kurtuluş Savaşı dönemine, diğeri ise Cumhuriyet Türkiye'sinin kuruluş sonrasına aittir. Savaş dönemine ait vasiyetnamelerin vasileri (vasiyet eden kişilerin tümü) hayata veda etmiştir. Cumhuriyet dönemi vasiyetnamelerinin vasilerinden önemli bir kısmı ise hayattadır. Fakat bu vasilerin yaşları ilerlemiş; fiziki ve akıl sağlığı (nispeten) iyi olsa da sorunun çözümüyle ilgilenecek konumda değildirler. Sağlık ve psikolojik durumları uygun olmayan bu yaşlı vasilerin 2. veya 3. kuşaklara rehberlik etmesini beklemek çözüm için pratik değildir.

Yapılan tespitler ve gözlemler var olan çözümsüzlüğü ortadan kaldıracak olan kuşağın 2. kuşak olduğunu göstermektedir. Çünkü mirasla ilgili sözlü vasiyetname iddiasında bulunan ve günümüzde mirastan faydalanan 2. kuşaktır. O halde bu kuşak (2. Kuşak) sorunun çözüm noktasındaki birinci muhatabıdır.

Kuşaklar arasında sorunun çözümü için sözlü vasiyetnamelerin tarihsel döneminin şartlarının ve aynı zamanda hayatta kalan yaşlı vasilerin sağlık ve psikolojik konumlarının göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir. 2. kuşaktan sorunu anlayacak, taraflara izah edebilecek akli-selim sahibi kişilerin bir araya gelmesi gerekir. Miras taksimine dair iddiaların akla, hukuka ve vicdana uygunluğunun rahat demokratik bir ortamda konuşulması gerekmektedir. Aile veya sülale içerisinde hak ihlaline yol açmadan karşılıklı rızaya dayalı miras paylaşımı yapılmalıdır. Tarafların anlaşmazlık durumlarında *talepler yazıya dökülerek sülale içi sözleşmeye (vasiyetnameye)* gidilmesi denenmelidir. Yazılan sözleşmeler beşeri hukuk ve şeri fetva uzmanlarına danışılmalıdır. Böylece tarafların karşılıklı rızasına bağlı sülale içi *yazılı vasiyetnameler* bir uzman kişi tarafından da irdelenerek *resmi vasiyetname* haline dönüştürülmelidir. Nitekim günümüzde bütün il ve ilçe merkezlerinde gerek resmi sulh mahkemeleri, özel hukuk büroları gerekse din-diyamet makamları ve ilahiyat fakültelerinde alan (İslam hukuku) uzmanları bulunmaktadır.

Ayrıca denenmesi gereken çözüm yollarından biri de kuşaklar arasında bir arabulucu komisyonunun oluşturulmasıdır. Kuşakları temsil eden kanaat önderleri ile yukarıda sözü geçen kurumları temsil eden uzmanların bulunduğu bir komisyon çalışması yapılabilir. Komisyonunda bulunacak *kanaat önderi, beşeri hukuk ve şeri fetva uzmanı* kişiler düğümlenen sorunların ayıklanmasında ailelere rehberlik edebilirler. Bu konuda inisiyatif üstlenerek sorunun hukuki ve şeri açıdan insani boyutlarına açıklık getirebilirler. Böylece kuşaklar arasında barış-huzur ve bütünlüğün sağlanmasında rol alabilirler.

Yine sorunun çözümünde etkili olacak yollardan bir diğeri de miras paylaşımı ile ilgili insanın *bildiği şey ile sahip olduğu şey arasında makul-meşru bir denge kurulabilme bilincinin* topluma kazandırılmasıdır. Zira bilgisine sahip olduğumuz her şeyin bizzat nesnesine de sahip olmak zorunda olmadığımızı ve bunun da mümkün olmadığını öğrenmeli, öğretebilmeliyiz. Böyle bir öğrenme ve benimseme anlayışının yaşanır hale gelmesi için de devletin imkânlarıyla eğitim sisteminin temel hedeflerinden biri olarak kabul edilmeli ve uzun vadeli bir süreçte eğitimin tüm programlarında dolaylı bir biçimde işlenmelidir. Eğitimin detaylarında milli kimliğin birleştirici unsurlarının (*soy, dil, din, tarih, miras, ülkü birliği* gibi) işlenmesi elzemdir. Böylece bölgenin milli-etnik-soy bağı (Türk-Rum-Gürcü...), dil bağı (Türkçe, Rumca, Gürcüce...) köy-şehir bağı (Karadenizli, Trabzonlu, Giresunlu...), semavi din bağı (Müslüman, Hıristiyan...) gibi birleştirici bağlar canlı tutulmalıdır.

Özetle yukarıda sözünü ettiğimiz tüm çözüm arayışlarının sorumluluğu 2. kuşak üzerindedir. Şayet mevcut sorunların çözümlenmesi için sunulan alternatifler denenmediği takdirde 2. kuşak kendi evlatları (3. kuşak) karşısında *saygıyı, itibarı, güveni* kaybederken aynı zamanda 3. kuşağın *çatışmasına, parçalanmasına* sebebiyet vermeleri kuvvetle muhtemeldir.

Kaynakça

- Albayrak, Haşim, *Tarih Boyunca Karadeniz'de Etnik Yapılanmalar ve Pontos*, İstanbul: Babiali Kitaplığı, 2003.
- Arı, Kemal, *Büyük Mübadele Türkiye'ye Zorunlu Göç (1923-1925)*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay., 1995.
- Asan, Ömer, *Pontos Kültürü*, İstanbul: Bilge Uluslararası Yay., 1996.
- Bakırcı, Mustafa, *Din ve Kültürel Değerlerin Taşıyıcısı Olarak Üç Nesil (Giresun Örneği)*, (Yayınlanmamış doktora tezi), M.Ü. SBE İlahiyat Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı, (Dnş: Yümni Sezen), İstanbul, 2010.
- Bayraktar, Rasim, "Osmanlı-Rus Savaşları Nedeniyle (1828-29/1853-56/1877-78 Harpleri) Giresun ve Çevresine Göç Eden Müslümanlar Üzerine Bir Değerlendirme", *Geçmişten Günümüze Giresun'da Dini ve Kültürel Hayat Sempozyumu I-II*, (Edt: Mehmet Fatsa), Giresun: Giresun İl Özel İdaresi Yay., ts.(Sempozyum Tarihi: 25-26 Ekim 2013), ss.572-587.
- , "Giresun'da Suç Türlerinin Tespiti ve Suçların Önlenmesinde Uygulayıcı Kuruluşların Önemi", *Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu*, (Edt: Adem Solak-Öner Solak), Ankara: Serya Yay., 2005, ss.475-485.
- Balcı, Sezai, "Lozan Mübadillerinin Giresun'a Yerleştirilmeleri ve Mübadillerin Karşılaştıkları Sorunlar", *Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008*, (Bildiriler Cilt II), Ankara: Giresun Belediyesi Yay., 2009, ss.76-85.
- Bilgin, Mehmet, *Sürmene*, Ankara: (yayınevi belirtilmemiş), 1990.
- Demirel, Muammer, "Artvin ve Batum Göçmenleri (1877-1878 Osmanlı- Rus Savaşından Sonra)", *A.Ü, Türkiyat Araştırmalar Enstitüsü Dergisi*, Erzurum: 2009, Sayı. 40, ss.317-340.
- Düzgün, Ülkü Kara, "Giresun'da Veli Kültürüne Bağlı Adak Yerleri ve Adak Uygulamaları", *Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Sempozyum Bildirileri*, Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık, 2003.
- Elmacı, Seyhan, "Giresun Aile İrşat ve Rehberlik Bürosuna Yöneltilen Sorular Işığında Ailelerin Dini Sorunları ve Çözüm Önerileri", *Geçmişten Günümüze Giresun'da Dini ve Kültürel Hayat Sempozyumu I-II*, (Edt: Mehmet Fatsa), Giresun: Giresun İl Özel İdaresi Yay., ts, (Sempozyum Tarihi: 25-26 Ekim 2013), ss.259-265.

- Emecen, Feridun, "Giresun", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Yay., 1996, C.14, s.78.
- , "Giresun Tarihinin Bazı Meseleleri", *Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs-1996)*, İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yay., 1997, ss.19-24.
- Erkan, Süleyman, *Kırım ve Kafkasya Göçleri (1878-1908)*, Trabzon: KTÜ Kafkasya ve Orta Asya Ülkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Yay. 1996.
- Eyüpoğlu, Osman, "Bilgi ve Sahip Olma Arzusu Arasındaki İlişki Bağlamında Kadın ve Çocuğa Karşı Şiddet Söyleminin İrdelenmesi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 24-25, Yıl: 2007, ss.247-273.
- Eyüpoğlu, Osman ve Perşembe, Erkan, "Toplumsal Değişim Patolojisi ve Temel Değişim Güdüsü", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 28, Yıl: 2010, ss.113-129.
- Emecen, Feridun, Yüksel, Ayhan, *Giresun Kazası Nüfus Defteri (1251/1835)*, Trabzon: Serander Yay., 2015.
- , *Görelle Kazası Nüfus Defteri (1251/1835)*, Trabzon: Serander Yay., 2015.
- İpek, Nedim, *İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler*, Trabzon: Serander Yay., 2006.
- , *Mübadele ve Samsun*, Ankara: (yayınevi belirtilmemiş), 2000.
- Kaçar, Betül Zahide, *Çepnilerde Dini ve Sosyal-Kültürel Hayat (Giresun Örneği)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), M.Ü. SBE İlahiyat Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı, (Danışman: Zeki Arslantürk), İstanbul: 2010.
- Öztürk, Özhan, *Antikçağ'dan Günümüze Karadeniz'in Etnik ve Siyasi Tarihi Pontos, Genesis*, Ankara: Kitap Yay. 2012.
- Paşa, Mahmud Celaleddin, *Mir'at-i Hakikat Tarihi Hakikatlerin Aynası*, (Haz: İsmet Miroğlu), İstanbul: Bereket Yay., 1983.
- Sümer, Faruk, "Çepni", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: DİA, 1994, C.8, s.269.
- Yüksel, Ayhan, Balcı, Sezai, *Harşit Nahiyesi Nüfus Defteri (1251/1835)*, İstanbul: Arı-Sanat Yay., 2015.
- , *Keşap Kazası Nüfus Defteri (1251/1835)*, İstanbul, Arı Sanat Yay., 2013.
- <http://www.tugsanyilmaz.av.tr/miras-hukuku-davaları/miras-davasi-ve-miras-hukuku-avukati-sorular-ve-cevaplari>, Erişim Tarihi: 29.05.2017.
- Kılınç, Ahmet (Hüseyin Karaalioğlu'nun torunu) ile 12.05.2017 tarihinde yapılan mülakat; Giresun merkez İnce Geriş Köyü nüfusuna kayıtlı.
- Memiş, Serdar, (Mehmet Memiş'in torunu) ile 15.06.2017 tarihinde yapılan mülakat, Giresun merkez İnce Geriş Köyü Nüfusuna kayıtlı.

Ek.1: T.C Giresun 2. Sulh Mahkemesi 01.01.2012 - 15.03.2017 tarihleri arasında Miras Konusu Arsa Ortaklığının Giderilmesi İş Cetveli İstatistiği

T.C.
GİRESUN
2. SULH HUKUK MAHKEMESİ
01/01/2012 - 15/03/2017
ORTAKLIĞIN GİDERİLMESİ İŞ CETVELİ

ESAS

SENESİ	DEVİR	GELEN	TOPLAM	ÇIKAN	KALAN
2012	43	52	95	34	61
2013	61	40	101	38	63
2014	63	43	106	33	73
2015	73	48	121	64	57
2016	57	49	106	42	64
2017	64	15	79	6	74

ESASLARIN BEYANI

Ait Olduğu Yıl	Adedi
2010	1
2012	6
2013	2
2014	6
2015	10
2016	34
2017	14
Toplam	73

Sistemden Alınmıştır.

15/03/2017

Yazı İşleri Müdürü
Pervin KIVRAK 81917

Ek.2: T.C Giresun 2. Sulh Mahkemesi 01.01.2016 - 01.01.2017 tarihleri arasında Miras Konusu Arsa Ortaklığının Giderilmesi İş Cetveli İstatistiği

T.C.
GİRESUN
2. SULH HUKUK MAHKEMESİ
01/01/2016 - 01/01/2017
ORTAKLIĞIN GİDERİLMESİ İŞ CETVELİ

ESAS

SENESİ	DEVİR	GELEN	TOPLAM	ÇIKAN	KALAN
2016	57	49	106	42	64
2017	64	0	64	0	64

ESASLARIN BEYANI

Ait Olduğu Yıl	Adedi
2010	1
2012	6
2013	2
2014	6
2015	10
2016	34
Toplam	59

Sistemden Alınmıştır.

15/03/2017

Yazı İşleri Müdürü
Pervin KIVRAK 81917

Ek.3: 01.01.2016-31.12.2016 tarihleri arasında (1 yıl içinde) Giresun 1. ve 2. Sulh Mahkemelerine mirasçılık belgesi istemi müracaatında bulunanların istatistiği.

*Mahkeme Türü: Sulh Hukuk Mahkemesi *Açılış Tarihi: 01/01/2016 / 31/12/2016

*Dosya Türü: Hukuk Davası Dosyası

[Açılış Kriterleri] [Puan Verilenler] [Puan Verilmeyenler] [Tımar]

Okunmuş Yargı Yeri Bekleme Tasra Yezme Defteri Yargılamamın Yenilenmesi

Ek Davası Görevsizlik Gönderme Bozma Birim Kapatma

İnternet Yetkizlik Tümü Etik Tümü

Çeşitli Sep. Çeşitli Kalor

Dava Türü	1 Sulh Hukuk Mahkemesi	2 Sulh Hukuk Mahkemesi	TOPLAM
34 Menfi Tespit (Tasınmaz Kıra)	1	0	1
35 Miras Ortaklığına Temsilci At.	1	2	3
36 Mirasçılık Belgesi İstemi	777	778	1555
37 Mirasın Geçerlik Reddi	10	9	19
38 Mirasın Hükmen Reddi	0	2	2
39 Mükoyet (Paydaşlıktan Çıkar)	1	0	1
40 Ortaklığın Giderilmesi (Ebirli)	0	1	1
41 Ortaklığın Giderilmesi (Miras)	2	4	6
42 Ortaklığın Giderilmesi (Paylı)	46	43	89
43 Satış İzin	1	0	1
44 Tanıma Ve Tenfiz	1	1	2

[İncele] [Temizle] [Kapat]